

Rôzne tváre agitácie

PIOTR TOMASZ NOWAKOWSKI

Prorodinné aktivity

Na začiatku roku 2000 médiá priniesli informácie o inej odnoži sekty rev. Muna, a to o Federácii rodín za svetový mier, ktorá agitovala na cestu do Soulu na „medový týždeň“. Na začiatku mal výlet stáť 800 dolárov. Organizátori oficiálne informovali, že je to cesta na Svetový festival kultúry a športu „podporujúci hodnoty rodiny“. Nebolo jednoduché dozvedieť sa hneď, že organizátorom cesty je Cirkev zjednotenia San Mjung Muna.

Po nejakom čase sa cena znížila. Stačilo zaplatiť 400 dolárov za osobu, priniesť svoju a manželkinu fotografiu (prípadne fotku snúbenice alebo dievčaťa), uviesť osobné údaje s aktuálnou adresou a písomne vyjadriť záujem zúčastniť sa na Dni rodiny na Festivale kultúry a športu. Bola zabezpečená letecká doprava, sedemdnňový pobyt „v dobrom hoteli strednej triedy“, strava na celý pobyt („východná kuchyňa prispôsobená európskej chuti“) a všetky ostatné záležitosti spojené s cestou. Bola to lákavá ponuka, najmä ak si uvedomíme, že v kaž-

dej inej cestovnej kancelárii by podobná cesta stála takmer trojnásobok.¹

Po niekoľkých stretnutiach na Radziwillowskej ulici, kde sídlila krakovská pobočka Cirkvi zjednotenia, sa osoby, ktoré sa mali zúčastniť na „medovom týždni“ dozvedeli, že vyvrcholením celého festivalu má byť jeden deň, „venovaný rodine, s cieľom podporiť mladé dvojice, ktoré chcú spolu vykročiť do budúcnosti“. V tento deň sa má konať masový sobášny ceremoniál, na ktorom San Mjung Mun – zakladateľ a vodca Cirkvi zjednotenia, udelí dvojiciam svoje požehnanie. Takýto „sobáš“ je de facto formou náboženskej iniciácie. Do Soulu majú teda nakoniec vycestovať dvojice, a ak bol niekto sám, organizátori výletu mu ponúkli pomoc pri nájdení životného partnera.²

Ponuku cesty do Kórey rozposielali do poľských združení a nadácií, ktorých činnosť je zameraná na rodiny. Tu je úryvok listu adresovaného jednej sobášnej kancelárii: „Po prečítaní informácie na vašej internetovej stránke sme si všimli, že vaša agentúra má podobné ciele. Samozrejme, Federácia rodín ne-

nesie znaky ziskovej organizácie, má charitatívny charakter. Sme však schopní ponúknuť vám istú províziu, ak vďaka vašej pomoci budú Poľsko reprezentovať tieto dvojice.“ Federácia mala úmysel spolupracovať aj s cestovnými kancelárkami, ktoré mali túto cestu zabezpečiť. Skončilo to však len pri plánoch – kancelárie odmietli spolupracovať.

Členovia federácie vykonávali náboženské aktivity nielen v Krakove, ale aj v iných veľkomestách, napríklad vo Varšave či v Katoviciach. Organizácia si stanovila za cieľ nájsť v Poľsku asi 120 osôb, ktoré mali reprezentovať krajinu na tomto podujatí. Nakoniec sa ukázalo, že sa im nepodarilo získať ani sto. Pravdepodobne to bol výsledok rozsiahlej mediálnej kampane.³

V našej krajine sa munisti doteraz objavili pod štítom štyroch organizácií. Okrem už spomenutých existuje aj poľská pobočka Spoločenstva vedcov za svetový mier, ktorá vznikla roku 1990. O dva roky neskôr bola založená Federácia žien za svetový mier, ktorej prostredníctvom robí sekta svoj nábor.

Charitatívna činnosť

Pretože najľahšie je získať ľudí, ktorí majú od prírody dobrácku povahu, sociálne cítenie, ba sú až dôverčiví, dobré výsledky prináša odvolávanie sa na dobro ukryté v človeku. Tomu môže poslúžiť charitatívna činnosť. Vytvára spôsob, ako získať spoločenskú dôveru a nadviazať prvé kontakty s potenciálnymi adeptmi. Agitátori vstupujú do útulkov, nemocníc, sirotincov, kde môžu prinášať doktrínu svojej sekty a pozývať na spoločné stretnutia. Takto využívajú prirodzenú dôveru, ktorá sa vo všeobecnosti preukazuje dobrodincom.

Napríklad hnutie Hare Krišna organizuje mohutne propagovanú akciu potravinovej pomoci *Food for Life* (Potraviny pre život). V jej rámci – ako sa dozvedáme z letáka rozširovaného prívržencami tohto hnutia – „sa každé dve sekundy servíruje hladujúcim vegetariánske pohostenie. Je to celosvetovo najväčšia akcia potravinovej pomoci, založená na vegetariánskej kuchyni“⁴. Hoci agitácia pod rúskom charitatívnej činnosti môže byť veľmi zamaskovaná, dobročinné akcie sú napriek tomu pre pozorovateľa zvonka často dobre čitateľné. Majú totiž charakteristické znaky: poskytovaná pomoc je len dočasná, obdobie „služby“ veľmi ohraničené a má silné ideové zafarbenie.

Punc vedy

Človeka západnej kultúry nie je ťažké získať ideou prispôbenou mentalite racionalistu. Mnohí z nás podliehajú pôvabu „vedecky dokázaných tvrdení“. Nie je predsa najlepší liek ten, ktorý bol vyrobený na základe dlhoročného vedeckého výskumu?

Klasickým príkladom je Transcendentálna meditácia (TM), ktorá sa predstavuje ako technika zlepšujúca psychické schopnosti človeka. TM údajne prináša pozitívne výsledky v takých oblastiach ako čas reakcie, schopnosť percepcie, efektívnosť učenia či zníženie závislosti od narkotík. Eliminuje tiež stres, preto sa niekedy nazýva „pokoj bez liekov“. Takto ne jeden smrteľník „investuje“ do svojho psychického zdravia, nevedomky sa angažujú na rituáloch a praktikách náboženského charakteru. Techniky sekty totiž pôsobia v rámci hinduizmu a na jeho základe a bezprostredne so sebou prinášajú

používanie mantier a zahŕňajú vzdávanie úcty hinduistickým božstvám.

Úspech TM demaskuje slabosť súčasnej vedy. Aj tu sa ukazuje, že človeku možno ľahko nahovoriť hocjakú banalitu, len nech je servírovaná „vedeckým“ jazykom. K takýmto propagačným frázam patrí i Maharišioho efekt, podľa ktorého určité promile meditujúcich zlepši počasie, náladu obyvateľov určitého mesta alebo zníži kriminalitu či nehodovosť v cestnej premávke.⁵

Terapeutická fasáda

Stáva sa, že trpiaci či chorý človek sklamaný výsledkami používania tradičnej medicíny hľadá pomoc u rôznych mastičkárov a tzv. majstrov, divotvorcov a terapeutov, alebo sa vyberie do nejakého strediska alternatívnej medicíny. Aj dočasná úľava, hoci zdanlivá, pôsobuje, že človek je náchylný prijať učenie, ktoré sprevádza napríklad terapeutické sedenie. Obyčajne sa záležitosť končí ďalším bolestným rozčarovaním, ale môže sa stať, že takto pôsobiaci „terapeut“ agituje do nebezpečnej sekty. Príkladom takejto terapeutkej skupiny, ktorá sa premenila na akýsi toxický organizmus, bola medializovaná sekta Nebo. Vodca skupiny, Bogdan Kacmajor, sa spočiatku zaoberal uzdravovaním metódou vkladania rúk. Po niekoľkých rokoch pôsobenia však zhromaždil okolo seba ľudí, z ktorých časť tvoria jeho bývalí pacienti.⁶

Terapeutickú fasádu je niekedy ťažké identifikovať. Rodiny obetí nereagujú negatívne, keď sa ich blízki zapisujú na kurzy, ba často tento nápad podporujú. Postupom času si však všimajú, že sa deje niečo zlé – správanie a postoje osoby, ktorá sa zúčastňuje na kurzoch, sa menia. Propagovanie terapeutických či liečebných metód je dokonalým spôsobom, ako si sekta môže získať dôveru a záujem širších spoločenských vrstiev, avšak treba pamätať, že nie každé stredisko nekonvenčného liečenia musí byť zároveň i sídlom sekty.

Za bránou školy

Od istého času môžeme pozorovať znepokojujúci jav prenikania siekt do škôl, ktoré, deklarujúc svoje nezištné pôsobenie, vykonávajú maskovaný nábor do svojich štruktúr. Každý spôsob je dobrý, len nech sa získajú noví členovia: ponuka

viesť lekcie etiky, sexuálnej výchovy, profylaxie aids, charitatívna činnosť, organizovanie rekreačných akcií či hier s deťmi.

Do jednej zo škôl v Leszne sa prihlásili členovia sekty Rodina (iný názov tejto sekty je aj Rodina lásky alebo tiež Deti Božie – pozn. red.) s netypickou ponukou: divadelné predstavenie v anglickom jazyku. Prečo nie? – pomyslelo si riaditeľstvo školy, – je to dobrá príležitosť pre žiakov na zdokonalenie sa v jazyku. V aule sa zhromaždilo asi dvesto žiakov. Po predstavení herci pozvali mládež na ďalší bod programu – anglickú jazykovú konverzáciu. Nie všetky rozhovory sa konali v prítomnosti učiteliek anglického jazyka. Hostia presviedčali mladých, že im môžu pomôcť v ich problémoch. Pozývali ich k sebe. Najlepšie, keď o tom ale nebudú nikomu hovoriť. Stačí zavolať zo železničnej stanice a oni sa už objavia. Ukázalo sa, že po leszczynskom vystúpení členovia sekty telefonovali aspoň niekoľkým žiakom. Chceli sa pripomenúť a pozvať ich na návštevu.⁷

Miestom agitácie siekt sú aj domy kultúry a športové strediská. Finančné problémy nútia výchovné pracoviská k horlivým pokusom zlepšovať rozpočet prenajímaním miestností rozličným spolkom či organizáciám. Treba tu však veľa obozretnosti. Pred maskovaným pôsobením rozličných skupín sa môžeme chrániť tak, že sa spýtame na totožnosť subjektov ponúkajúcich spoluprácu a preveríme si kvalifikáciu osôb ponúkajúcich účasť na kurzoch, prednáškach a tréningoch. Ak sa zdá, že niečo skrývajú, treba sa mať na pozore.⁸

Plášť katolicizmu

Objektom zvláštneho záujmu agitátorov sa stáva nábožensky zapálená mládež, pre ktorú často, najmä teraz, v čase silných ekumenických tendencií, je každý iný kresťan blízky a hodnoverný človek. Mladí veriaci sú tak veľmi ľahko ovplyviteľní inými osobami, ktoré sa vydávajú za autentických kresťanov. Preto si v katolíckej tlači, zvlášť v období prázdnin alebo pred nimi, možno prečítať varovania tohto typu: „Keď pôjdeš na Jasnú Horu, môžeš stretnúť medzi pútnikmi osoby, ktoré sú vyznávačmi nových náboženstiev a členmi siekt. Nejdú do Česťochovej, aby zložili hold Božej Matke podľa jasnogorskej tradície, ale aby

zvedli iných a pokúsili sa ich získať pre vstup do nových náboženských hnutí, ktoré reprezentujú”.⁹

Takouto agitačnou stratégiou sú známe najmä sekty Rodina a Christiani – kdekoľvek sa konajú nejaké náboženské slávnosti, tam treba očakávať agitátorov týchto skupín. Presvedčila sa o tom i Stanislawa Naporová, ktorá sa spolu s dcérami Laurou a Kingou roku 1991 zúčastnila na stretnutí s pápežom v Maslowe pri Kielcoch. Vtedy sa prvýkrát dostala do kontaktu so sektou. Jeden z týždenníkov komentuje túto udalosť takto: „Pršalo, keď pristúpila k nim mladá žena s dáždnikom. Chvíľu sa porozprávala s dcérami, zapísala si ich adresu. O niekoľko dní neskôr stála pred dverami ich bytu.

– Býva tu Laura?

– Áno, – odpovedala pani Naporová, a spýtala sa: – A kto ste?

– Som kresťanka.

V Poľsku nikto nezatvára dvere pred človekom, ktorý sa predstaví týmto spôsobom. Mladá žena vošla do bytu, v ruke držala Bibliu. Pokračoval cyklus systematických stretnutí a návštev, ktoré nakoniec viedli k úzkemu naviazaniu sa Laury a Kingy na skupinu.”¹⁰

Metóda autority

Obyčajne pokladáme nejaké správanie za správne vtedy, keď vidíme iných ľudí práve takto konať. Takisto sme náchylní pokladať za správnu určitú doktrínu či ideu, podľa toho, čo si o nej myslia iní. Tento prirodzený ľudský sklon využívajú i sekty. Dokazujú, že je veľa iných osôb, ktoré sa s nimi stotožňujú a podporujú ich. Takto sa spúšťa mechanizmus získavania dôveryhodnosti sekty. Tými „inými“ môžu byť úspešné osoby alebo aj inštitúcie, ktoré majú dôveru spoločnosti, napríklad medzi poľskou mládežou populárny Jurek Owsiak a jeho rovnako populárny Veľký orchester sviatočnej pomoci.

Na letáku, ktorý pozýva na Festival Hare Krišna v Jastrabej Hore, bola uvečená Owsiakova výpoveď, v ktorej sa s uznaním vyjadril o tomto hnutí: „Priatelia! Príďte a odpútate sa od každodenných starostí, prežijete nevšedné chvíle v atmosfére Orientu. Zažijete veľkú žičlivosť a priateľstvo ľudí, ktorí vás pozývajú. Viete, že program *Food for Life* rozdal 120 miliónov porcií jedla

zadarmo? Neuveriteľné? Ale je to skutočnosť. A za to si ich veľmi vážim.”¹¹ Kto by nemal dôveru voči skupine, ktorú sám Owsiak má v takej úcte? Sledujúc počinanie hnutia Hare Krišna vzniká dojem, že sekta je priam nerozlučným Owsiakovým spoločníkom.

Príslušníci hnutia sa však nestránia využívať ani autoritu Cirkvi. V jednej zo svojich brožúrok sa sekta usiluje presvedčiť čitateľa, že „uvedomovanie si Krišnu praktizujú aj duchovní rôznych náboženstiev, vrátane katolíckych kňazov a rehoľníkov”.¹²

Čo robiť?

Keď stretneš vo svojom živote sympatických a priateľských ľudí, ktorí ťa pozývajú na zaujímavé stretnutie, máš právo žiadať od nich (takým istým priateľským spôsobom) konkrétne odpovede na tieto otázky:

1. *Základné ciele skupiny* – Neskrýva skupina svoje ciele, nie sú príliš hmlisté a nejasné? Sú nejaké nehody medzi tým, čo skupina hovorila na začiatku a tým, čo si sa dozvedel neskôr? Či sa zo skupiny ponúkajúcej napríklad zlepšenie koncentrácie pozornosti a pamäti, akademickej či terapeutickú, náhle „nevyklula“ náboženská skupina? Či táto konkrétna skupina v tvojom meste skutočne robí to, čo deklaruje a o čom hovoria jej členovia?

2. *Plný názov skupiny a meno jej vodcu* – Mnohé skompromitované skupiny zámerne neuvádzajú svoje základné údaje, prípadne často menia svoj názov, aby neodstrašili potenciálnych vyznáčov alebo klientov.

3. *Positívne a negatívne črty organizácie* – Skús požiadať členov skupiny, nech ti povedia tri veci, ktoré sa im páčia a tri, ktoré sa im nepáčia na fungovaní skupiny. Ťažkosti s odpoveďou na druhú časť otázky môžu svedčiť o zániku kritického myslenia voči vlastnej skupine. Dôveryhodnejšie sú osoby, ktoré vidia rovnako silné ako aj slabé stránky, napríklad svojej školy, učilišťa, cirkvi, firmy atď.

Kým sa nedozvieš, s kým máš dočinenia, nezveruj sa nikomu so svojimi problémami a nedávaj nikomu svoje telefónne číslo ani adresu. Ak ťa osoby, ktoré sú ti od začiatku sympatické, pozývajú na nejaké „pre teba dôležité“ stretnutie a nedávajú ti konkrétne odpovede na aspoň jednu zo spomenutých otázok, ale používajú všeobecné frázy, rýchlo a obratne

menia tému rozhovoru, ospravedlňujú sa, že nie sú príliš zorientovaní v otázkach, na ktoré sa pýtaš, a okrem toho ťa ubezpečujú, že najlepšie urobíš, keď sa sám vyberieš na stretnutie a opýtaš sa kompetentnejších – urobíš dobre, ak zostaneš obozretný.

Okrem toho si môžeš preveriť, či sa nemáš čoho obávať tak, že sa skontaktuješ s príslušným centrom informácií o sektách a nových náboženských hnutiach. V Poľsku v každom väčšom meste pracujú takéto pracoviská.¹³ Existujú tiež internetové stránky venované tematike siekt, napríklad <http://www.sekty.net>, alebo <http://www.kulty.info>. Užitočné informácie možno okrem toho nájsť aj na stránkach informačno-profylaktického štvrťročníka *Sekty i Fakty*.

Nevedomosť o agitačnej činnosti siekt je príčinou mnohých zbytočných rozčarovaní, niekedy dokonca osobných drám, preto úlohou tohto článku bolo poskytnúť čitateľovi niekoľko základných informácií z tejto oblasti. Žiadna sekta nepoužíva všetky tu opísané metódy, naproti tomu niektoré sekty môžu používať aj iné lákadlá. Mojim cieľom nebolo podať úplný súhrn všetkých náborových praktík, avšak pokúsil som sa uviesť len tie najrozšírenejšie. Ak si tieto vedomosti osvojíme a odovzdáme ich ďalej, základný cieľ môjho príspevku bude splnený. ■

Preklad: –dj–

Ilustračné foto: B. RAKOVSKÝ

Poznámky:

¹ Nowakowski, P. T.: *Sekty – oblicza werbunku*. Tychy 2001, s. 96

² tamže, s. 98

³ tamže, s. 98–100

⁴ *Pytania i odpowiedzi* (brož.)

⁵ Nowakowski, P. T.: *Sekty – co każdy powinien wiedzieć*. Tychy 1999, s. 33–35

⁶ tamže, s. 36

⁷ Jakubowski, A.: *Werbują w Lesznie? Głos Wielkopolski* č. 79/1997, s. 4

⁸ Nowakowski, P. T.: *Sekty wchodzą do szkół*. *Sekty i Fakty* 2/2001, s. 4–7

⁹ Ośrodek Angelos: *Falszywi mesjasze i prorocy*. *Słowo* č. 144/1996, s. 4

¹⁰ Piotrkowski, M.: *Jest taka sekta*. *Prawo i życie* č. 41/1993, s. 1, 8

¹¹ Leták s dátumom 8. 8. 1997. Festival v Jastrabej Hore bol jednou z etáp prázdninového turné sekty po poľských primorských sídlach.

¹² *Pytania i odpowiedzi* (brož.)

¹³ Rady sú prevzaté z informačného bulletinu pre mládež s názvom *Sekty, kulty?*, ktorý vydalo Centrum informácií o deštruktívnych kultoch v Lubline.